

Osattiin sitä kirjasuomea ennenkin!

Alla poimintoja Rapolan kokoamasta 1800-luvun kirjasuomen sanastosta. Aika kekseliästä kuvausta on ollut toisinaan. Ajat muuttuvat ja kieli sen mukana. Laitetaan kuitenkin isoisoisoisän olkihattu päähän ja yritetään arvata vanhojen sanojen nykymerkitys. Peitä siis oikeanpuoleinen sarake ja pähkäile kaverisi kanssa merkitys ainakin suunnilleen. Pisteiden varmaan saa, kun arvaa merkityksen ainakin suunnilleen.

Materiaali löytyy Quizlet-kortteina osoitteesta <https://urly.fi/3w1w> Siellä voit käydä sanoja randomina läpi tai huvitella MATCH-pelillä. Hauskoja hetkiä vanhan kirjasuomen parissa!

Isoisoisoisän aikaan

aivosteleva

ajatelmakaava

ajattelu

alje

ammattivärkki

arvioima

asialaisuus

askelo

asuroolipeli

auttokirje

avuinen

bildhugari

drotninki

edelläpyytävä

edesseisoja

einen

eivä

ekipaasi

ekvationi

Meidän aikanamme

keksintö

aate

mietelmä

alkuaine

virasto

olettamus

realismi

asteikko

larppi

suositus

hyveellinen

kuvanveistäjä

kuningatar

tilaaja

johtaja

kielteinen

kielteinen

kulkuneuvo

yhtälö

eleetön

elehteri

elinrakennus

eloilma

elojäsen

elon-aine

eläinmetistö

ennata

entiselläänolija

erikäs

erintö

erinäinen

eriseura uskossa

eriuskonnoutamus

eriö

eroke

esiläinen

esittelemys

esivastaus

estele

eteenottaminen

eteyksellinen

etäislasi

frouasväki

fästninki-värkki

gymnastiikki

hallituksen mieltä pitäväinen

harvias

have

hellätuntoinen

eloton

sähkö

elimistö

happi

elin

ravintoaine

eläintarha

edellyttää

vanhoillinen

erakko

määritelmä

yksityinen

uskonlahko

uskonlahko

vessa

yhdysmerkki

edeltäjä

esitys

vastuu

veruke

toimenpide

ulkokohtainen

kaukoputki

naisväki

linnoitus

voimistelu

vallanhimoinen

harvinainen

havainto

tunteellinen

heristyä

hieranto

hieta-aukko

hoksaus

horma

hulluhevonen

huomaus

huoneenkaunistus

hurmaus

huudanto

huushollerska

huviluku

hyvinpuheli

häireys

hävinki

höyryhepo

höyrypallo

höyste

ihannetaito

ihantaa

ihantelija

ihmiskanta

ikivanhuus

ilmalaiva

ilman koulutta oppinut

ilman kulma

ilman tietäjä

ilman änkäys

ilmanäky

ilmisaanto

kehittyä

kitka

aavikko

havainto

laskos

polkupyörä

havainto

huonekalu

mielikuvitus

äänestys

taloudenhoitaja

kaunokirjallisuus

kaunopuheinen

hämminki

vararikko

höyryveturi

ilmapallo

mauste

taide

ihailta

taiteilija

rotu

muinaisuus

ilmapallo

itseoppinut

ilmansuunta

ilmapuntari

ilmanpaine

ilmiö

keksintö

ilo-osotelma

iltahuvit

ilvehdys

ilvesmestari

individinen

instruktioni

irtanainen

isokoulu

iso-opisto

istumakunta

istutelma

itseikkö

itsellinen

itselö

itsemielisyys

itseselve

itseys

itsikkö

jalkapuku

johdake

johtama

joutilaisuus

julkileikki

julkilukija

julkiso

juohtumus

juomahuone

juttukirja

jutunjohdattaja

juurrata

näytelmä

iltamat

huvinäytelmä

näyttelijä

yksilöllinen

ohjesääntö

riippumaton

lukio

yliopisto

toimikunta

siirtokunta

itsekäs

itsenäinen

yksilö

omavaltaisuus

selviö

yksilöllisyys

itsekäs

jalkine

ohjesääntö

johtopäätös

loma-aika

näytelmä

luennoitsija

yleisö

mielikuvitus

ravintola

asiakirja

puheenjohtaja

polveutua

juveeli

jyrkkä kolkka

jälkeentuleva

jälkiaika

jännike

järkeisoppinen

järkeisperustelma

järäys

jätkyttävä

kadotus

kahdenotelma

kaikkiopisto

kaikkisuus

kaksiperäinen sana

kalu

kaluntekijä

kanssa-asuja

kanssasyntynyt

kapinaseura

karjakaitsija

kassamies

kasvaintenhoitaja

kasvoinliike

kasvuoppinut

katsantoala

katsantopeli

katselmapaikka

katselusuntoimittaja

kauhitelma

keinottelemisen

jalokivi

suorakulma

jälkeläinen

tulevaisuus

lihas

filosofinen

teoria

laukaus

näyttelijä

menetys

kaksintaistelu

yliopisto

äärettömyys

yhdyssana

esine

käsityöläinen

kansalainen

synnynnäinen

salaliitto

paimentolainen

rahastonhoitaja

puutarhuri

ilme

kasvitieteilijä

näköala

näytelmä

näköala

näyttelijä

murhenäytelmä

pyrintö

kelpaus

kertoelma

keske

keskinäisyys

keskuuselämä

kesälupa

kesävilla

kielelmä

kielukainen

kieppo

Kiista-aine

kiistakauppa

kiistelause

kiinttukiverä

kirjakokous

kirjanen

kirjanenä

kirjanpränttäyskonsti

kirjapaja

kirjasäilyys

kirjavartija

kirkon parannus

kivensula

ko'os

kohdallinen

kohotin

kokoonräknäys

kolmikolkka

kolmiomitanto

kompositöri

selviö

novelli

keskipiste

suhde

seuraelämä

loma-aika

huvila

kielioppi

kaunopuheinen

roll-on deodorantti

väitöskirja

huutokauppa

väitös

taive

kirjasto

kirje

kirjain

kirjapainotaito

kirjapaino

arkisto

kirjastonhoitaja

uskonpuhdistus

laava

kokoelma

sopusuhtainen

yllyke

yhteenlasku

kolmio

trigonometria

säveltäjä

konstillinen

konstimies

kontillinen naperrus

kootus

korennuskalu

kraatari

kritiikkeri

kryydätä

kuivio

kujekeinottelija

kulio

kuljentokalu

kulkulainen

kulunkiehdotus

kuninkaan omena

kuninkaanna

kuohukaivo

kurkistin

kuvailemus

kuvailus mielessänsä

kuvajastaminen

kuvatos

kuvatuspuhe

kuvatusvoima

kuvistua

kynäilijä

kyökki

kärkky

käsikkö

käyttine

taidokas

taiteilija

kuvanveistos

kokoelma

koru

räätäli

arvostelija

maustaa

korppu

teollisuudenharjoittaja

lieriö

kulkuneuvo

kiertotähti

kustannusarvio

ananas

kuningatar

suihkulähde

kaukoputki

näytelmä

mielikuva

kangastus

mielikuva

romaani

mielikuvitus

muodostua

kirjailija

keittiö

bakteeri

käsityöläinen

käytäntö

käähkänä

laatia soitettavaksi

lahkio

lainauskallus

lasaretti

laskukeskinen

laulurakento

lausukka

lempikertomus

lerkku

lieke

liikkuva koulu

liikutusvoima

liitonalainen

litteratuur

lohkotaru

loppujohtaus

loppumyötäisyys

lotteri

lukukumppani

lukulainen

luokasto

luonnistaa

luonnoisuus

Luorita

luotisiima-oikoinen

luurakennus

lystipeli

läkki

lämminpolttauti

vankila

säveltää

puolue

luotto

sairaala

keskiarvo

runoilu

verbi

romaani

heiluri

sähkö

kiertokoulu

sähkö

sovinnainen

kirjallisuus

episodi

johtopäätös

loppusointu

arpajaiset

koulutoveri

ylioppilas

järjestelmä

onnistua

fysiikka

Florida

pystysuora

luuranko

huvinäytelmä

muste

kuumetauti

lämpymä

lävitsekatsaus

löyly

löysä omaisuus

maahikki

maakerto

maalaamusopisto

maanmies

maanpihka

madjaari

maidelma

mainesana

mainikka

matka-apu

matkajumalinen

matkakone

matkalintu

meininki

merimaa

merkillinen mainiomies

mestaroitsija

mielellinen

mielenaatos

mielevä

mieliarvelu

mielisuosio

mielitellä

mieliviete

mieloilema

miettimys

lämpö

yleiskatsaus

tulehdus

irtaimisto

taiteilija

maantiede

taideakatemia

kansalainen

asfaltti

unkarilainen

maantiede

arvosana

adjektiivi

apuraha

pyhiinvaeltaja

kulkuneuvo

muuttolintu

mielipide

saaristo

merkkimies

käsityöläinen

henkinen

mielipide

järkevä

väite

tyytytys

kuvitella

mielikuva

mielikuvitus

teoria

miini

monitahkoinen

muhamettilainen

muinelma

mukasoitto

multiplikationi

muodostavat taiteet

muukalaiskielinen

muuttojoukko

myymiö

myöntäpuoti

märkö

määräystieteellinen

naamankuvaaja

naiskuningas

napa

naperrusmestari

neitsyenkoulu

nelykkä

neroisa

neuvova maisteri

nielinsuoni

nimukka

nisuri

Niu-Jorkki

noitakurkistin

nostelemus

nuorikansa

nuottilatu

nurjuus

ilme

monipuolinen

muslimi

muinaisjäännös

säestys

kertolasku

kuvataide

vieraskielinen

siirtolaiset

kioski

myymälä

vety

matemaattinen

taidemaalari

kuningatar

keskipiste

kuvanveistäjä

tyttökoulu

neliö

älykäs

dosentti

laskimo

nomini

rintalapsi

New York

kaukoputki

vallankumous

nuoriso

viivasto

epäkohta

näentö

näpöhdake

näytettämä

näös

nöyrähtävyys

ojenne

olentoaika

olentolaatu

omaperäinen

omavarainen

onnisto

opetuslapsi

opetusvaimo

opinion

opinparannus

opinta

opistolainen

oppias

oppijuttelija

oppikumppani

oppimallisuus

oppipuhe

oppivainen

osviitta

ottosana

otushaka

Pahdatti

paikkuus

painivika

pakkasenpuntari

näköala

kaktus

väittäjä

havainto

kohteliaisuus

ohje

olemassaolo

olomuoto

omintakeinen

itsenäinen

paratiisi

oppilas

naisopettaja

mielipide

uskonpuhdistus

opiskelu

opiskelija

ylioppilas

luennoitsija

koulukaveri

teoria

esitelmä

opiskelija

ohje

lainasana

eläintarha

Bagdad

maisema

painovirhe

lämpömittari

pankrutti

panorokko

parannushuone

parantoviisauus

paratiisin omena

pendeli

perijuuri

perukka

peräänajatella

peräänkatsominen

pesäkunta

petturi

piirikka

pikajalka

pitkulaispyörö

pitkäsilmä

poikuus

poka

ponne

preivi

prinsiippikysymys

puhdastapainen

puheljaisuuskonsti

puostavillinen

pysäyspaikaninspehtori

pyöriskö

päästin

päättiö

päätöste

raaka

vararikko

rokotus

sairaala

lääketiede

ananas

heiluri

alkuperä

substantiivi

harkita

valvonta

poikue

harhaoppinen

ympyrä

polkupyörä

soikio

kaukoputki

poikue

kehys

kimmoisuus

kirje

periaate

siveellinen

kaunopuheisuus

kirjaimellinen

asemapäällikkö

ympyrä

tunnussana

piste

johtopäätös

sivistymätön

raamattukätkö

raha-auttamus

rahvaallinen

rauhasuosto

reisuvainen

representationi

republikaanillinen

retukirja

reunata

rinnusteleminen

ruokalysti

ruokamaja

ruokien huvettaminen

rupulin panento

ruumiinharjoite

räknäyskonsti

saksanviina

sanainkamppaus

sanapolvi

sanapuku

sanasopu

sateenhuppu

satunnainen

satuopinselitys

selinko

seli

seuralaulanto

seuruus

siirtouskolainen

siistilöidä

arkisto

apuraha

kansanvaltainen

rauhansopimus

matkailija

esitys

tasavaltainen

romaani

rajoittaa

vastarinta

ruokahalu

ravintola

ruuansulatus

rokotus

voimistelu

laskento

viini

väittely

tavu

kirjoitusasu

runomitta

sateenvarjo

tilapäinen

mytologia

aate

solu

säestys

puolue

lahkolainen

somistaa

sijasto

sijitön

silmäelmä

sirkilä

sisäluurakennus

siukkuhuone

skriivari

sodan rinta

soittajaiset

somasanaisuus

sopuliitollinen

soristuttaa

sotauros

sotilakko

sovistua

stempeli

studeeraava

studenttiseura

sukkela

suljetus

sulomielinen

sulosoinnos

suosto

suukkiminen

suuretieteellinen

suviväliaika

syyrä

syytämyspeitto

sätiö

sääde

taivutus

eloton

katsaus

ympyrä

luuranko

sairaala

kirjuri

rintama

konsertti

kaunopuheisuus

sovinnainen

jalostaa

soturi

aselepo

sopeutua

leima

opiskelija

ylioppilaskunta

poliittinen

luostari

esteettinen

sävelmä

sopimus

suudelma

matemaattinen

loma-aika

happi

tekosyy

radio

järjestelmä

taitotekoinen

taivaan reuna

tajuma

tapailemus

tapiola

tauteentua

te'e

teeskelmä

tekokertomus

tekokuvailija

tekotoimellinen

terpetinsyöksy

tiedehuone

tienoo

tietehistö

tietyri

tirkistystorvi

toimeton

toivioretki

tolkku

translatori

tulilaiva

tulkitsemus

tuoni

turhia uskominen

Tutkartti

tyhjykkä

tykkysuoni

tymsiä

tyrmä

keinotekoinen

taivaanranta

käsite

mukaelma

eläintarha

sairastaa

tuote

näytelmä

romaani

näyttelijä

käytännöllinen

alkoholi

yliopisto

maisema

yliopisto

tiedemies

kaukoputki

tajuton

pyhiinvaellus

sopimus

kielenkääntäjä

höyrylaiva

käännös

sävelmä

ennakkoluulo

Stuttgart

nolla

valtimo

pitää vastenmielisenä

vankila

työniekka

tähtikivi

tähtirypäle

tähtämys

täppä

tärninki

törkeä

ukkoisenpoistaja

ukonkaari

uloskatsantoala

uloskirjoitus

uneskelema

useasto

useus

uskomusrauhallisuus

uskous

utukehä

uudishuvike

uuttelias

vaarinotto

vaihtama

vaimonpuolinen opettaja

vajava

vaksinaatio

valeluulo

valmisto

valokirjaus

valtahallittavainen

valtainmulkkaus

valtakunnan käskyläinen

käsityöläinen

jalokivi

tähdistö

havainto

piste

kuutio

sivistymätön

ukkosenjohdatin

sateenkaari

näköala

jäljennös

unelma

monikko

enemmistö

suvaitsevaisuus

uskonto

ilmakehä

novelli

utelias

havainto

muunnos

naisopettaja

puutteellinen

rokotus

ennakkoluulo

tehdas

valokuvaus

poliittinen

vallankumous

lähettiläs

vangitto

vanhallaoloisuus

vapaavaltakunta

varaellata

varataivas

varitauti

vasetuinen

vatsankäytös

vaunujono

vehkeet

veterinarian lääkäri

viekastelija

viinäväki

viisaustieteellinen

vimma

voimatiede

vuoninki

vuorisula

välihetki

välipuhe

välitermiina

välitiima

värssy

yhdysääni

yhteenpano-oppi

yhteiselämällinen taito

yhtyys

yksin omani

yksinen

ylenkatsoa

vankila

vanhoillisuus

tasavalta

varautua

sateenvarjo

kuumetauti

varsinainen

ruuansulatus

juna

seikkailu

eläinlääkäri

näyttelijä

alkoholi

filosofinen

intohimo

fysiikka

huoneisto

laava

välitunti

sopimus

loma-aika

välitunti

säkeistö

sointu

lauseoppi

yhteiskuntaoppi

yhdenmukaisuus

yksityinen

erakko

halveksia

ylevä

yliopistollinen taistelutilaisuus

ylitsemuuttaja

yltä yleinen katsaistus

ylösvalaisematon

ymmärre

ymmärrysoppi

ymmärrysuskovainen

ympäriheitin

yrttilahko

zoologia

ärmätti

äänevä

ääntelö

ääntiö

arvokas

väitöstilaisuus

kielenkääntäjä

yleiskatsaus

sivistymätön

käsite

logiikka

rationalisti

radio

kasvikunta

eläintiede

erakko

äänekäs

äänestys

vokaali

Pääasiallinen lähde: <https://sanat.csc.fi/wiki/Rapola:Kirjainselaus>

Koonnut Markku ”Maxx” Perälä 2024